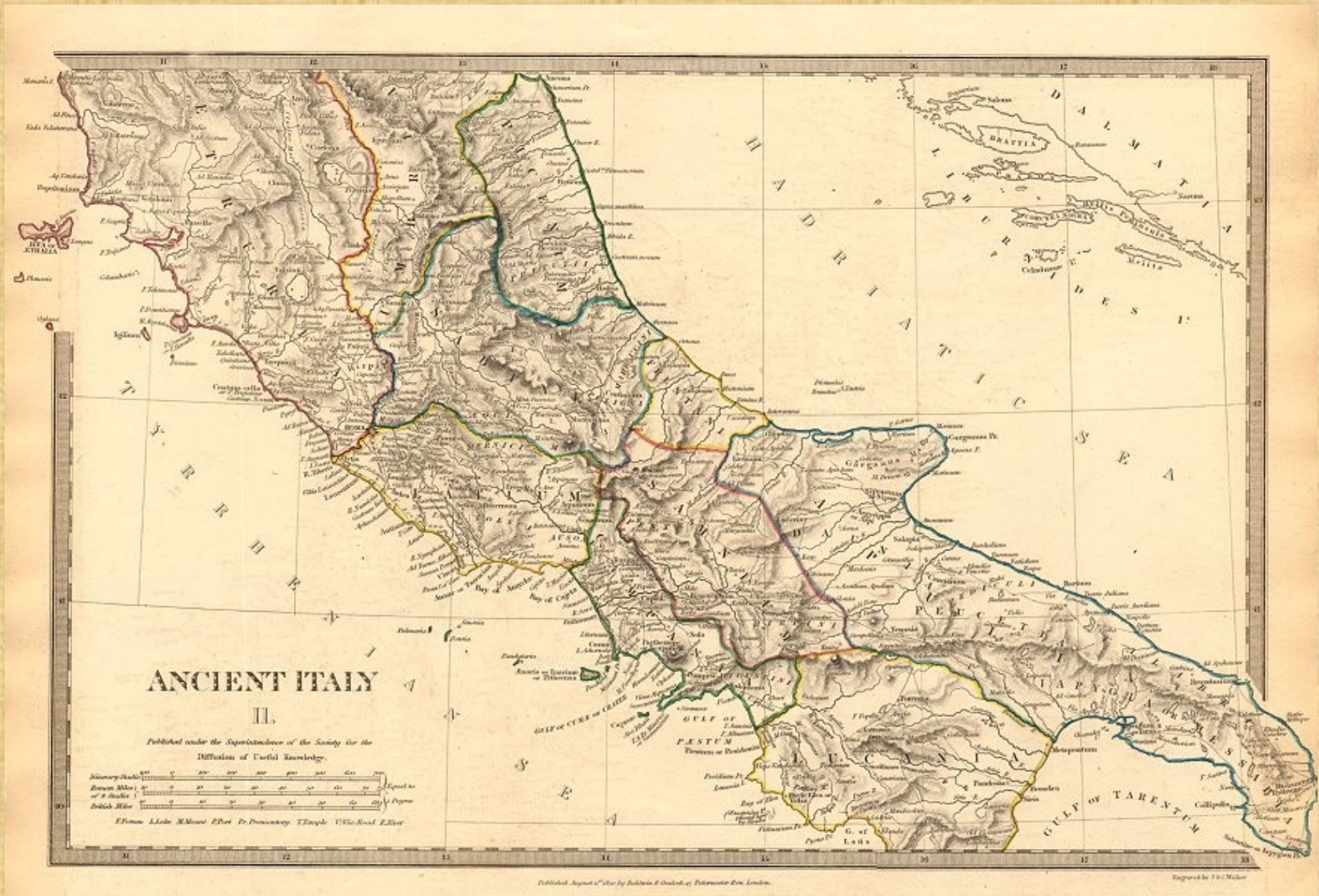

Topografie starověké Itálie

Regio IV - Samnium, Regio V - Picenum

a

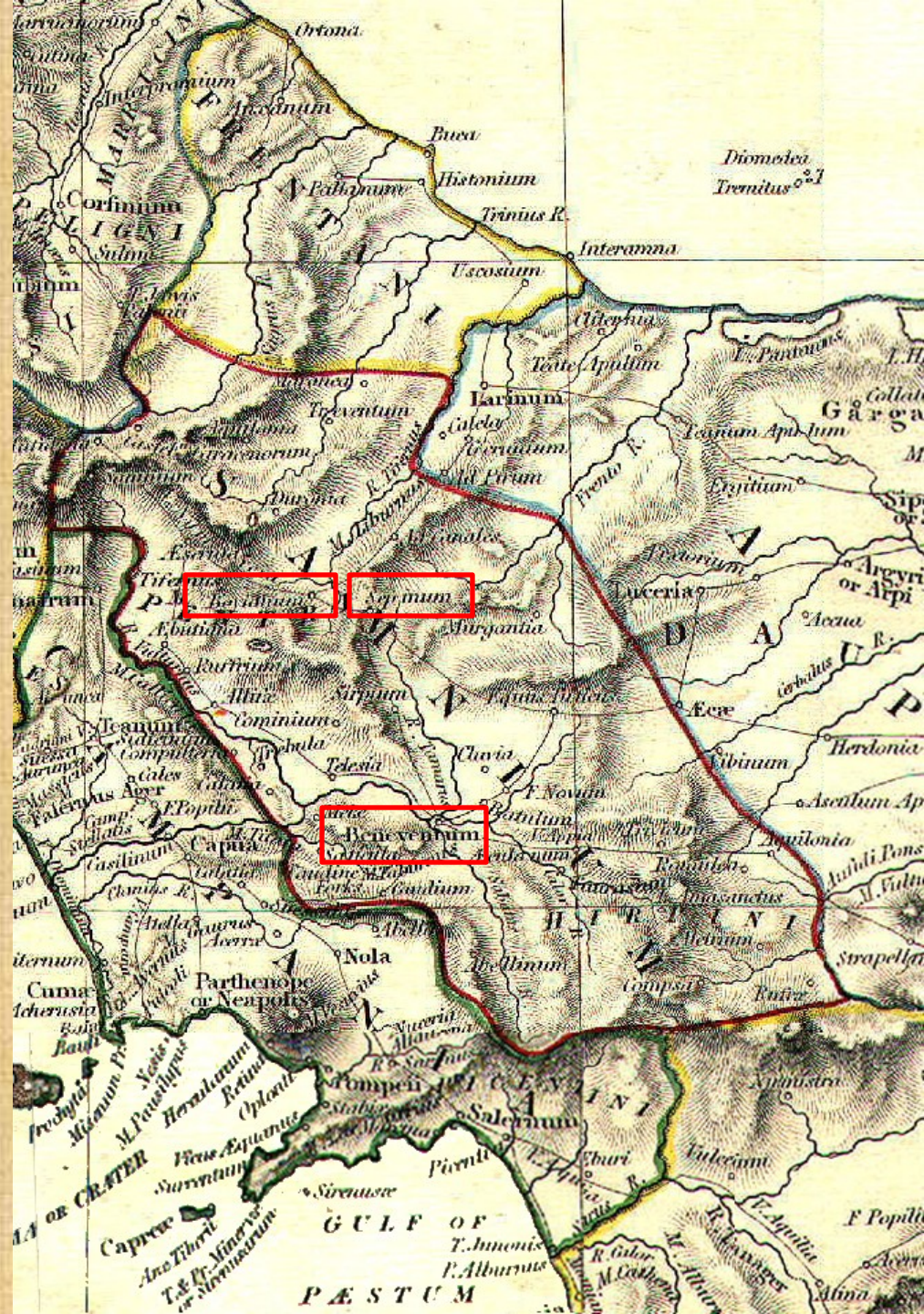
b

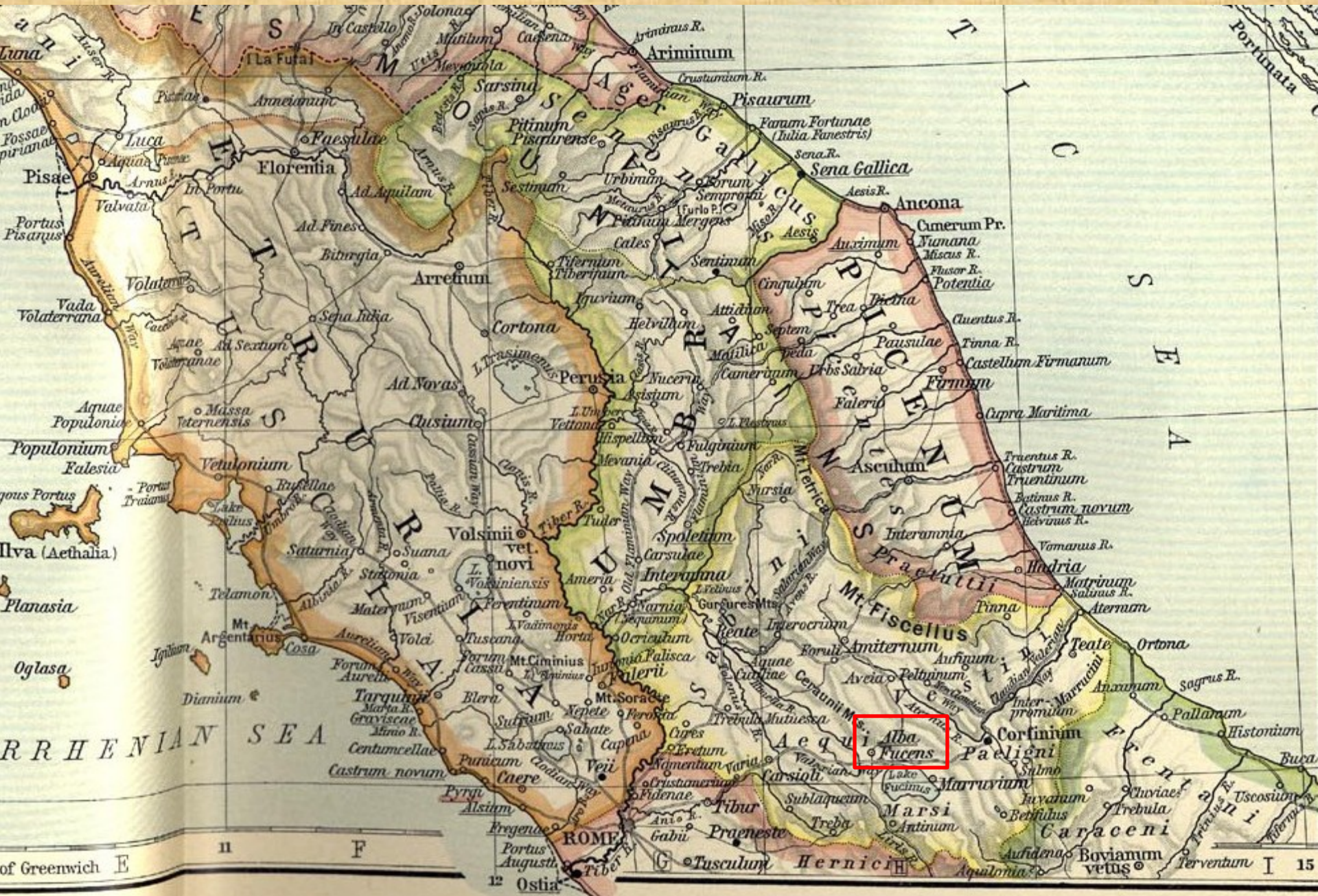
Samnium

- dnešné Abruzzo a Molise
- z hľadiska etnika – homogénne územie (Sabini – Samniti)
- najstaršie doklady – len archeologické (literárne texty použiteľné až od 4. stor. BC)
- prekážka romanizácie
- Samniti najprv pokojné jednanie s Rómom
- Samnitské vojny – po skončení zakladanie rímskych kolónií – napr. Alba Fucens
- po občianskej vojne – Sulla zmasakroval samnitské obyvateľstvo
- zač. principátu: kríza, opúšťanie miest a návrat k vidieckemu osídleniu
- pol. 4. stor. AD – krátky moment rozkvetu pred úplným úpadkom

Sannio

- podľa tradície sa tu usadili prichádzajúci Samniti (sledovali býka)
- mesto zničené Sullom
- niekoľko hrobov – orientácia na východ, pravidelné, obdĺžnikové
- stredoveký kostol a kláštor

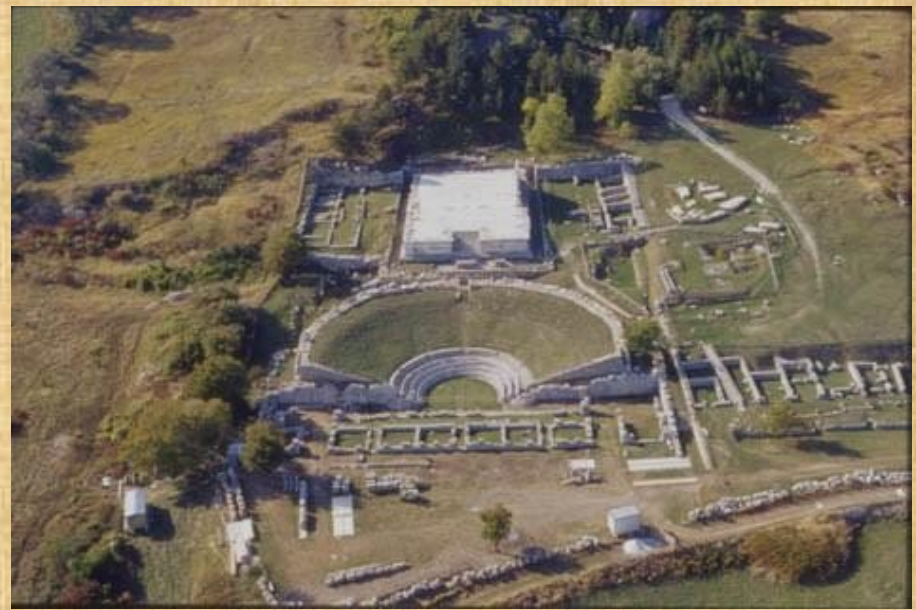

Alba Fucens

Pietrabbondante, Bovianum

- antický názov – neznámy (Mommsen a ďalší – Bovianum Vetus)
- Bovianum – na ceste Aesernia-Beneventum, strategická poloha, trh, 3 pevnosti pozdĺž opevnenia, produkcia škridiel
- južne od moderného osídlenia
- zvyšky svätyně - 5. až zač. 1. stor. BC - terasovité územie otvorené do údolia
- hrobky – najstaršia fáza osídlenia – 500 – 250 BC, ďalšie hrobky 3. stor. AD

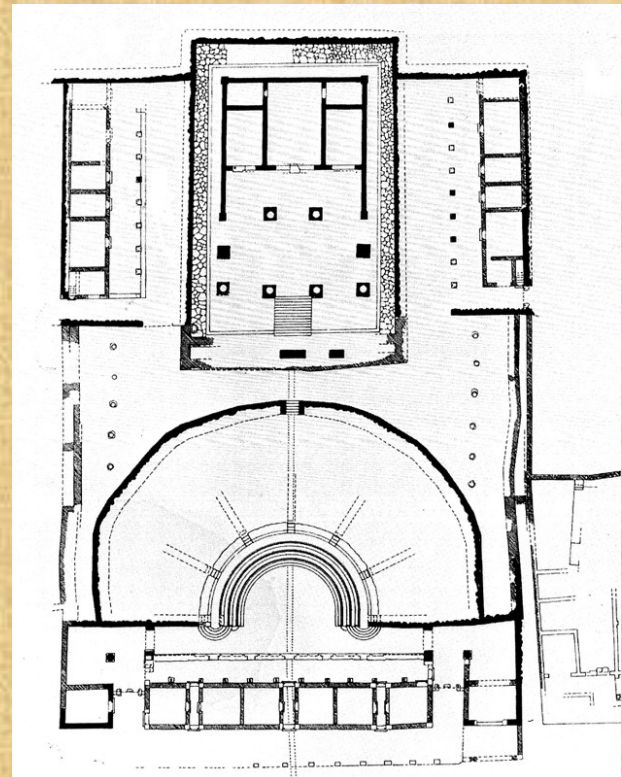

Prvá fáza

- jónsky chrám z 3. stor. BC – zničený na konci rovnakého storočia, zachovali sa len roztrúsené stopy viditeľné medzi caveou divadla a chrámom B

Druhá fáza

- komplex chrámu B a divadla bol postavený na mieste predchádzajúceho jónskeho chrámu
- koniec 2. a zač. 1. Stor. BC

Divadlo

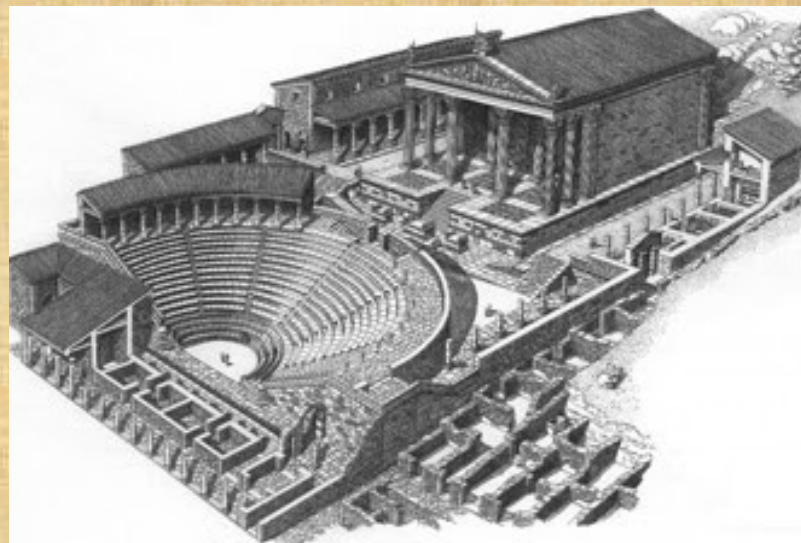
- postavené na základe helenistických vzorov
- cavea v tvare polkruhu vytesaná do svahu
- summa cavea z dreva, media cavea z kameňa (zachovali sa štyri rady)
- operadlá najspodnejších radov sedadiel sú zdobené gryfmí
- polygonálne murivo – dekorovaná sochami Atlantov na kolenách
- scaena frons - tri brány

Chrám B

- časti pódia a celly
- prostylový chrám, tetrastilos, možno in antis s dvomi radmi stĺpov, trojitá cella, dva oltáre
- oveľa väčší ako predchodca, na vysokom pódiu
- po stranách stopy po dvoch portikách

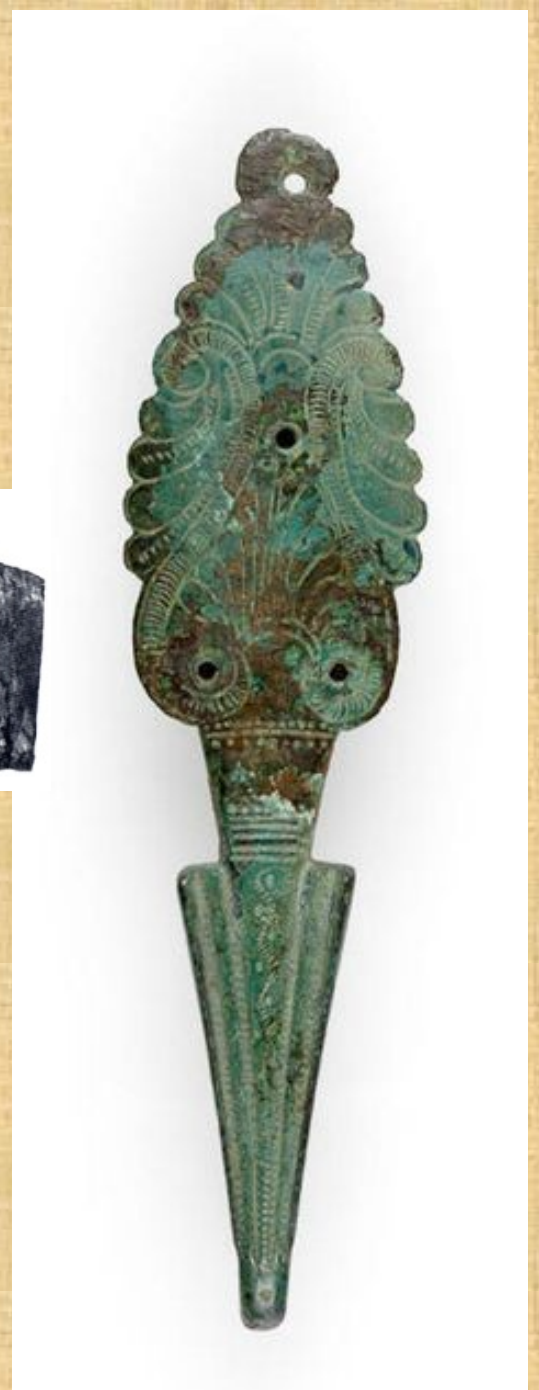
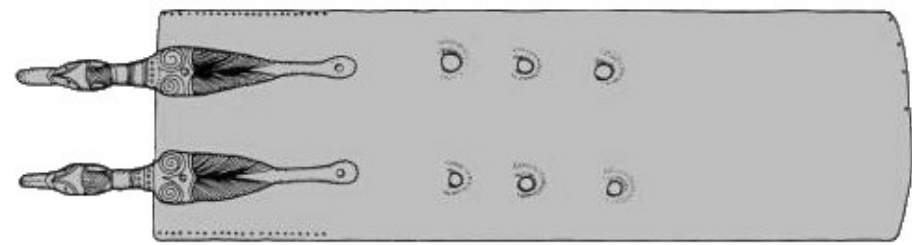
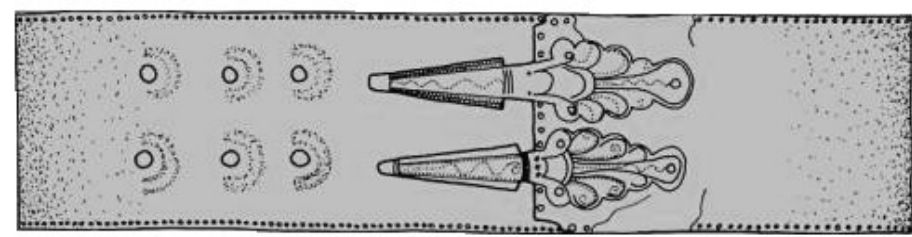
Traccola

- pohrebisko – 5. – 3. stor. BC
- najstaršie obdobie osídlenia
- na juh od svätyne, súčasť s ňou
- dve okrúhle hrobky (poškodené pri výskume) a tri pohreby typu fossa (všetky mužské)
- pohreby typu fossa: pol. 5. stor. BC, kon. 4. stor. BC, medzi pol. 4. stor. a zač. 3. stor. BC
- pohrebná výbava: kovové objekty a keramika
- najstarší hrob – výzbroj a výstroj: helma, štít, náholenice, opasok...
- koniec aktivity na lokalite – koniec vojen so Samnitmi

Thetis s Achillovými zbraňami

Civitella – Campochiaro

- južne od moderného osídlenia
- miesto osídlené už v 7./6. stor. BC

Svätyňa Herkula

- zač. 4. Stor. BC až do zač. 1. Stor. BC
(zemetrasenie v 3. stor. BC – prestavba,
monumentálna rekonštrukcia v 2. stor. BC –
jónsky chrám na vrchnej terase, pod správou
Ríma – menej dôležité)
- využívané až do konca 4. stor. AD
- územie takmer trojuholníkové, ohraničené
múrom – polygonálne murivo, na východnej a
západnej strane vstup
- dvojpodlažná budova – portiko – rozdeľuje
územie na dve terasy – na vyššej chrám
(zachovali sa len základy a pódium v prednej
časti chrámu)

Sepino – Saepinum

- Terravecchia, Saepinum

Terravecchia

- samnitské osídlenie
- trapezoidný tvar
- opevnenie – polygonálne murivo
- strategická poloha – kontrola obchodu s Pugliou, Lukániou a Kampániou
- tri brány

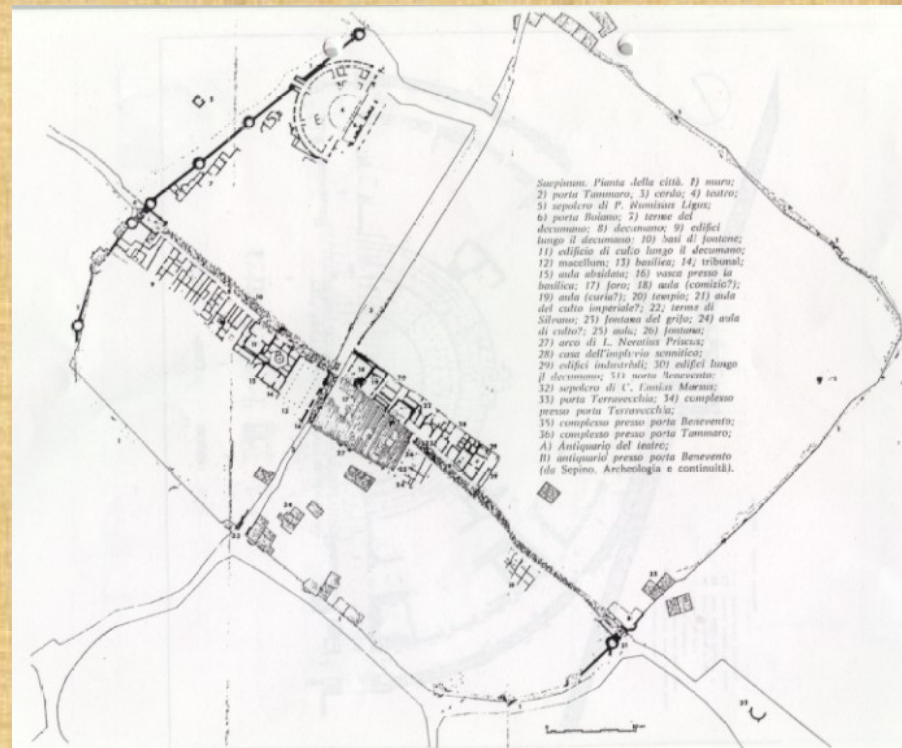

Saepinum

- rímska kolónia (doložené aj samnitské osídlenie)
- štvorcový tvar opevnenia
- cardo a decumana, na križovatke fórum

Opevnenie

- dva okruhy opevnenia
- opus quasi reticulatum, okrúhle alebo osemuholníkové veže - pravidelne rozmiestnené
- dve veže po stranách každej zo štyroch brán
- brány - jednoprechodové – *Bojano (A)*, *Benevento (C)*, *Terravecchia (D)*, *Tammaro (B)*
- na vonkajšej strane dekorované uväznenými barbarmi
- komemoratívny nápis: Tiberius a Drusus – finacovali konštrukciu
- pod jedným z pilierov brány Bojano – výnos o premiestňovaní stád z obdobia Marka Aurelia

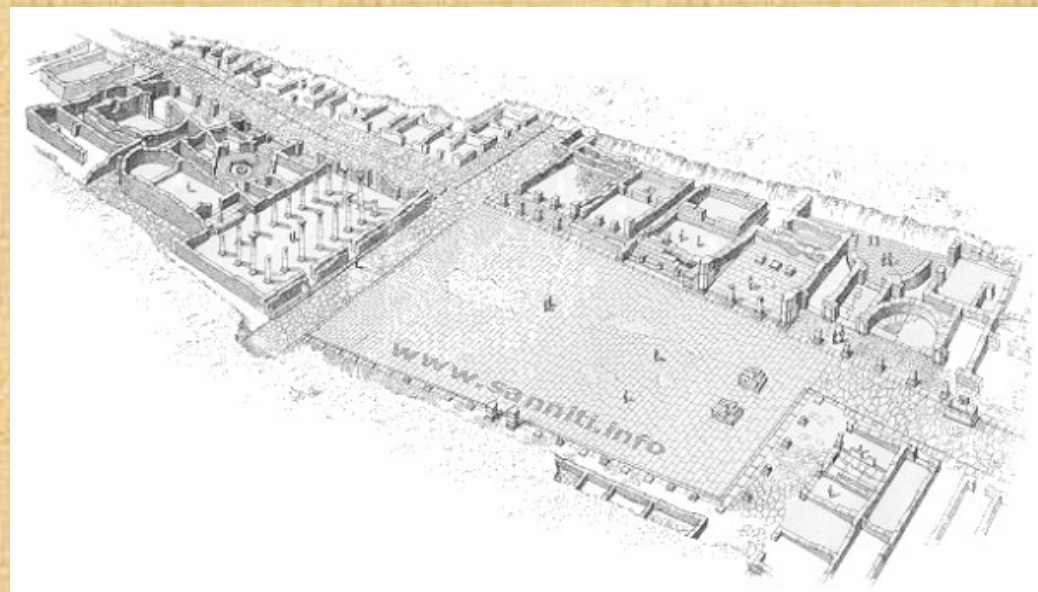

Fórum a okolie

- budova (cisárskeho) kultu, macellum, bazilika, comitium, curia

Bazilika

- kon. 1. stor. AD
- obdĺžnikový tvar
- 20 jónskych stĺpov
- v 5. stor. AD – kresťanský kostol – apsida a po stranách symetricky pristavané miestnosti

Macellum

- obchodíky rozmiestnené okolo
šesťuholníkového dvora v centre ktorého
je nádrž

- 1. stor. AD – Marcus Annius Phoebus

Comitium

Curia

Budova cisárskeho kultu

Chrám Jova Optima Maxima

*Kúpele na fóre – Silvánove – dobre
zachované*

Fontána gryfov

*Dom Samnitského
implúvia*

Divadlo

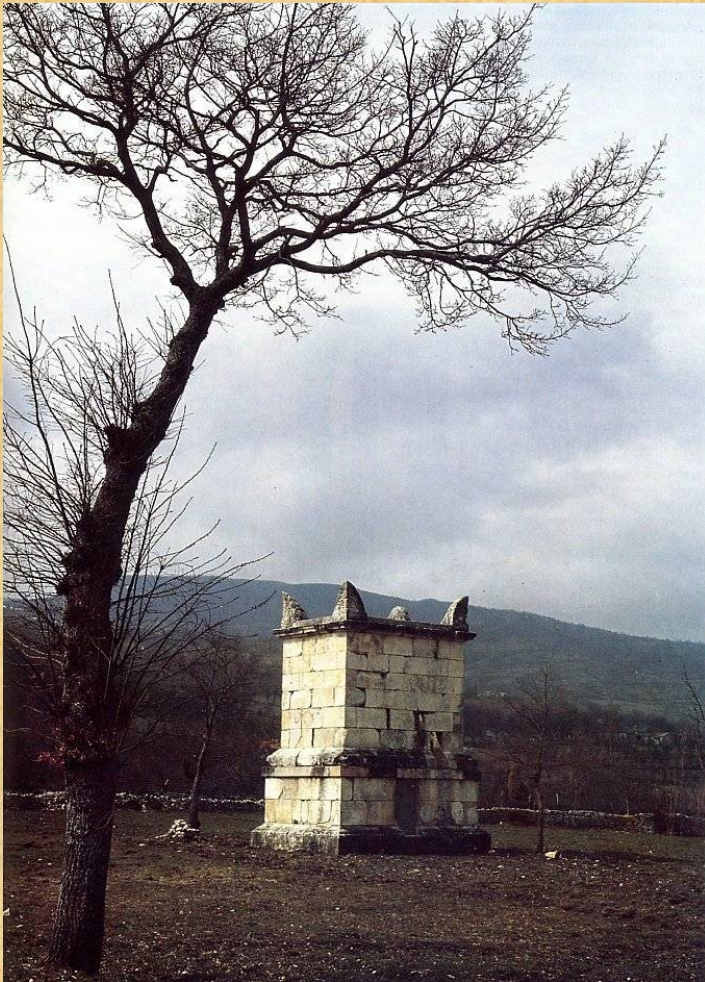
- zač. 1. stor. AD
- 3000 divákov
- 17. stor. AD – domy – pre ich historickú hodnotu prestavané na antikvárium

Funerálne pamätníky

Mauzóleum Publia Numisia Liga

- zač. 1. stor. AD
- postavil Numisius Ligus (magistrát mesta) pre manželku a syna
- jedna miestnosť pre pozostatky

Mauzóleum Gaia Ennia Marsa

- augustovské obdobie
- cylindrický tvar na štvorcovej základni, na rohoch levy

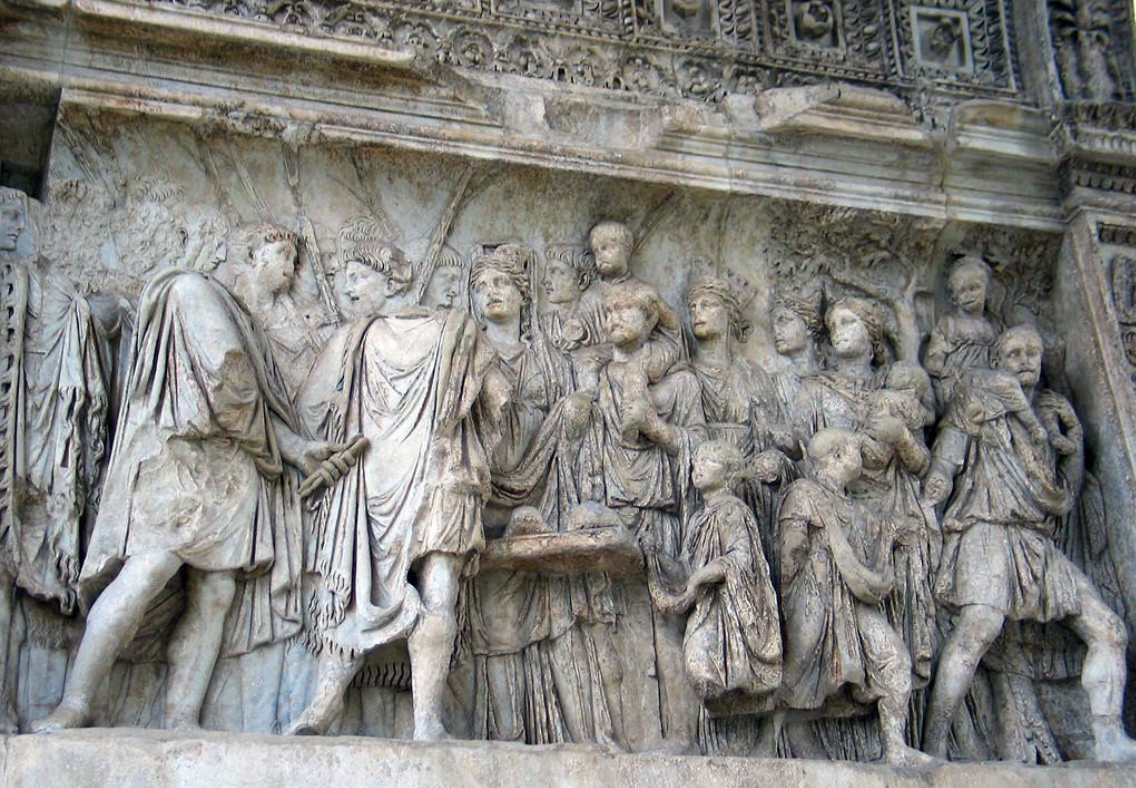
Beneventum (Maleventum)

- samnitské osídlenie
- rímska kolónia – 268 BC
- divadlo, oblúk

Trajánov oblúk v Benevente

- Trajánova politika: staranie sa o chudobných, podpora pôrodnosti, alimenta
- prechod: (1) Traján obetuje pri príležitosti otvorenia Via Traiana, (2) alimenta
- 8 panelov – hlavné udalosti z principátu Trajana
- mestská časť, vidiecka časť
- nemá zobrazovať presné historické udalosti – iba ilustrácia politiky v Taliansku a v provinciách
- panely: pokračuje fláviovská tradícia zobrazovania interakcie smrteľníkov a božstiev
- klenba – rozety, v strede Traján v pancier korunovaný Viktóriou

- vojenské výpravy do Dácie a Germánie, zakladanie vojenských kolónií, stavba nového prístavu v Ostii, triumfálny vstup do Ríma, založenie alimenta

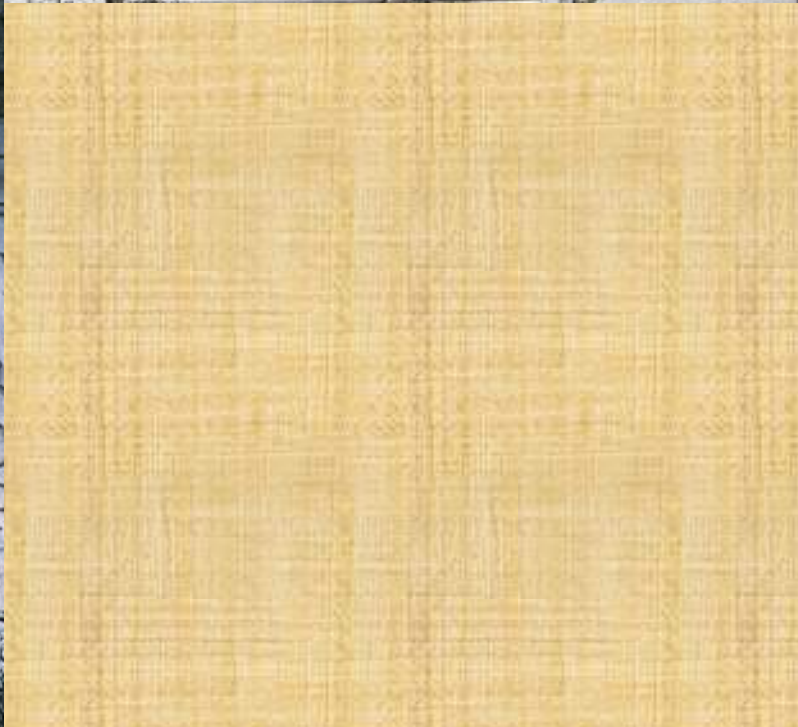

4 panely v atike

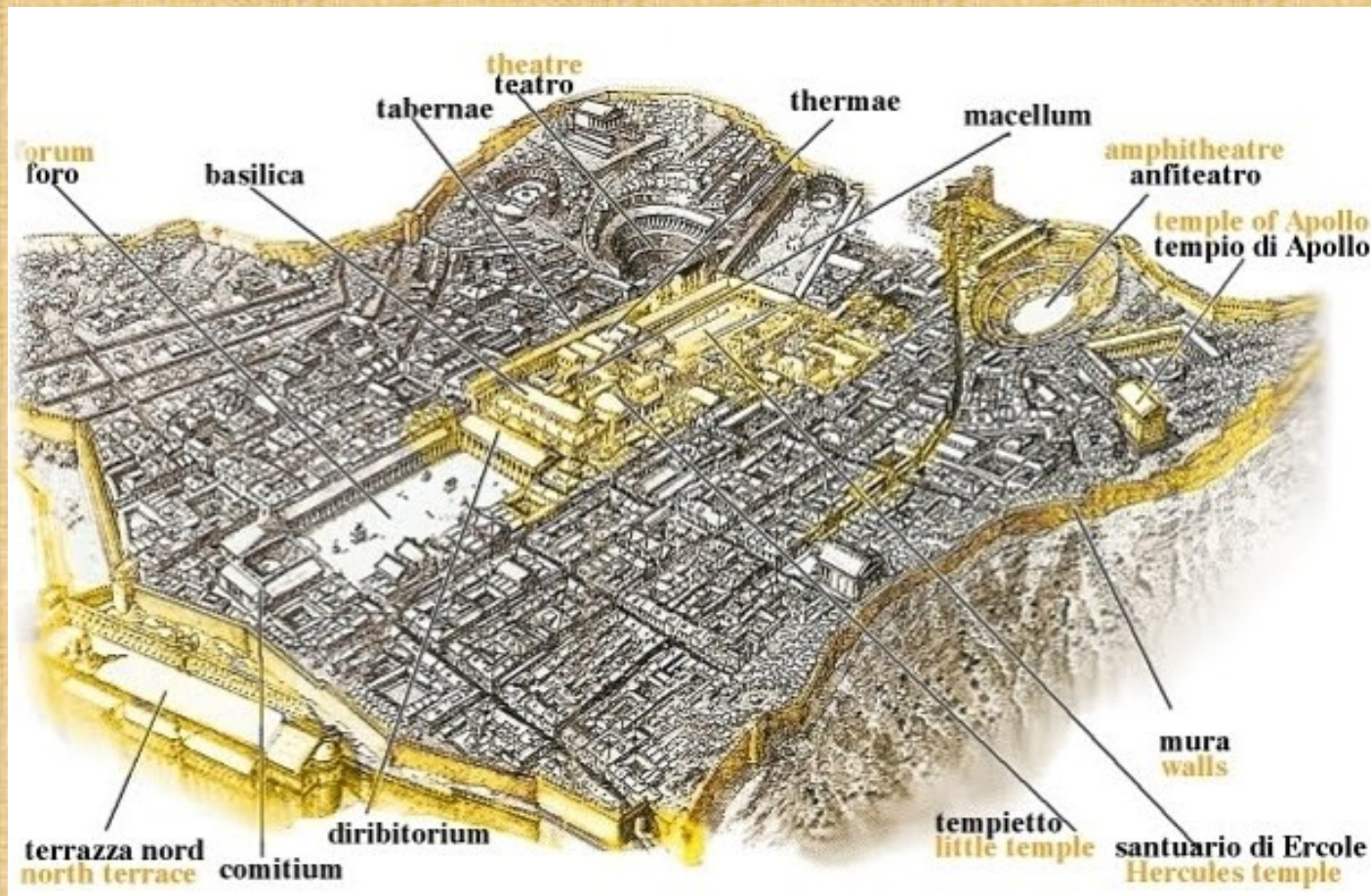
- von z mesta: prijatie dáckych božstiev, kľačiaca Dácia pri Trajánových nohách
- do mesta: adventus – Traján vítaný konzulmi, Rómou a kapitolskou trojicou. Jupiter drží žezlo a podáva Trajánovi blesk

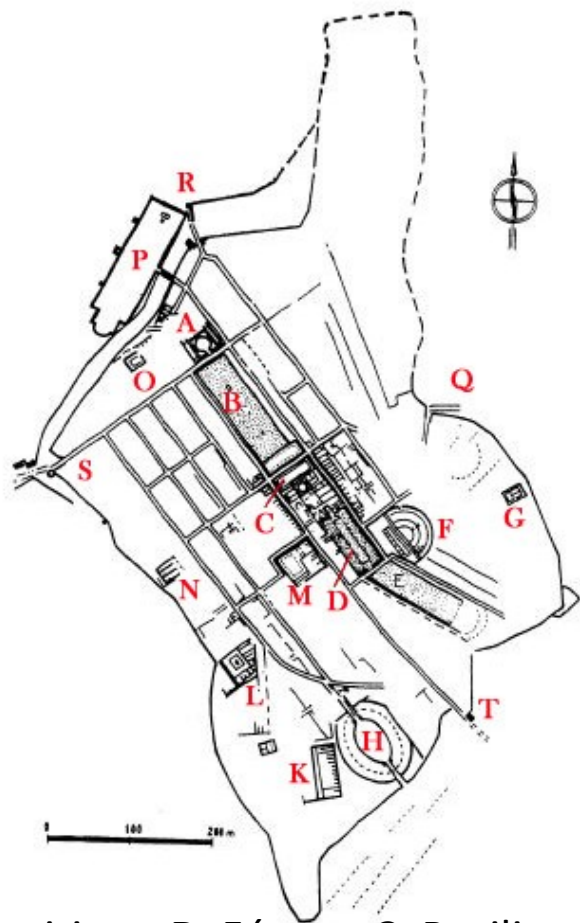

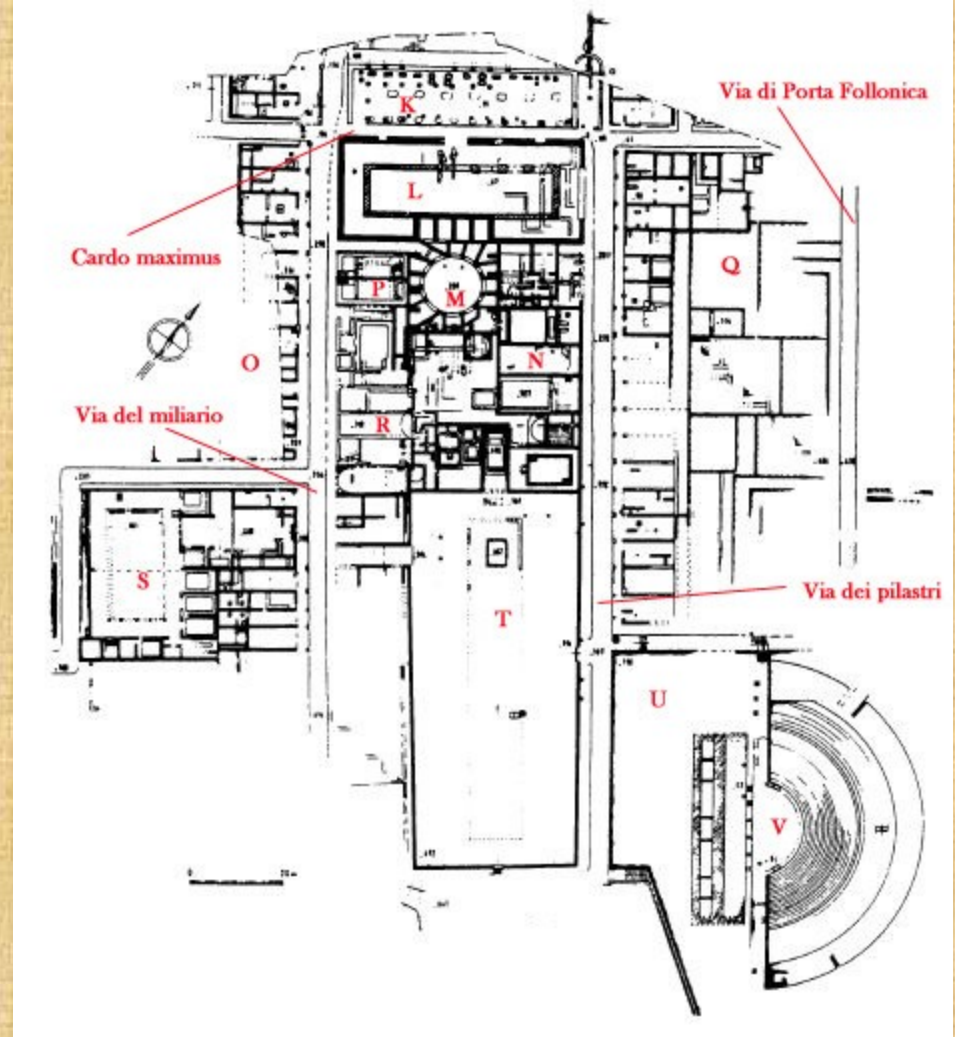
Alba Fucens

- na hranici územia Marsov a Equov
- rímska kolónia založená 303 BC (municípium)
- podpora Ríma (avšak spojenectvo s Mariom – Sulla rozdelil územie a pôdu dal svojim veteránom)
- centrum proti-caesarovských stúpencov – Domitius Ahenobarbus
- opevnenie 3 km, štyri brány, cardo a decumanus
- systematický výskum od pol. 20. stor. – Belgičania

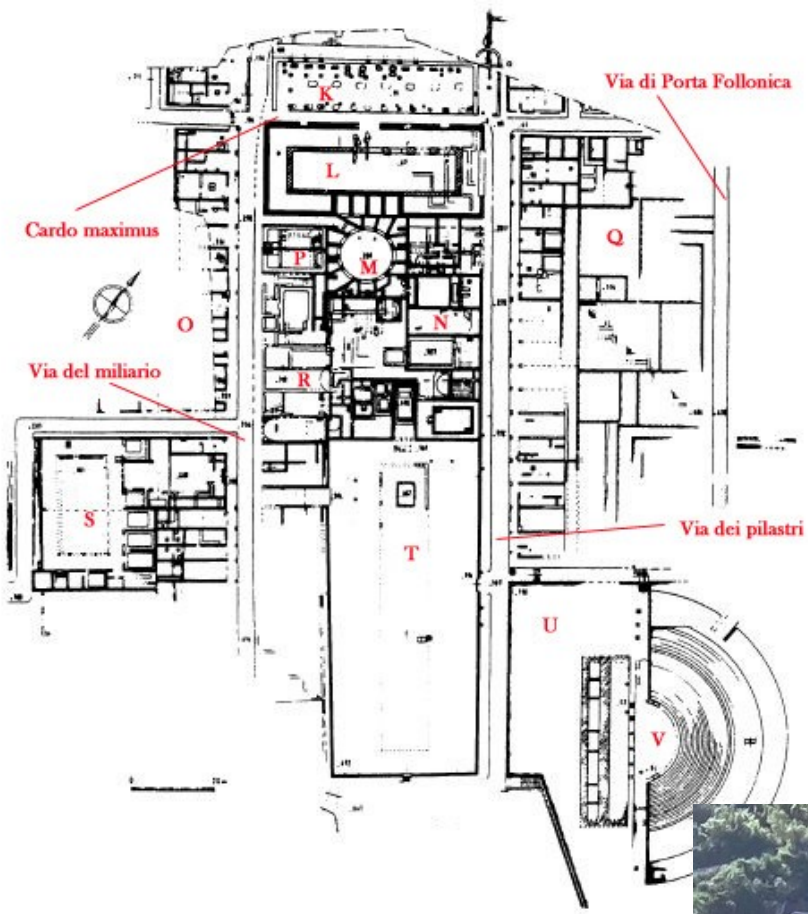

A: Comitium; **B:** Fórum; **C:** Bazilica; **D:** Herkulov chrám **E:** námestie pred divadlom; **F:** divadlo; **G:** chrám na kopci Pettoríno; **H:** amfiteáter; **K:** Apollónov chrám; **L:** Domus republicana; **M:** Domus imperiale; **N:** chrám **O:** kryptoportikus; **P:** severná terasa; **Q:** brána Massa; **R:** brána Fellonica; **S:** brána Massima; **T:** Južná brána

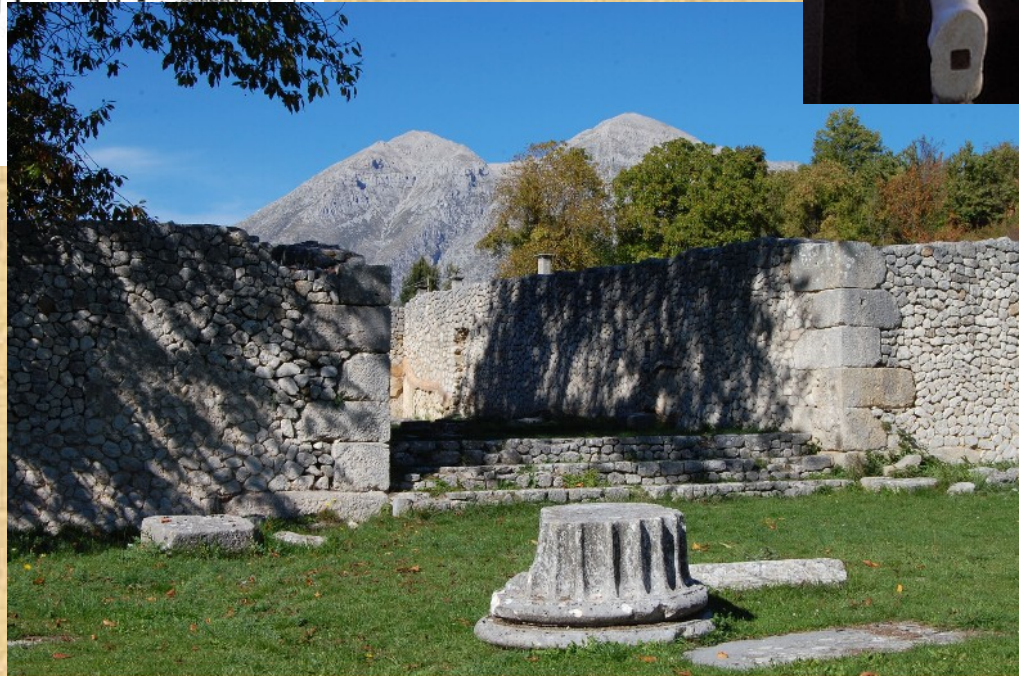
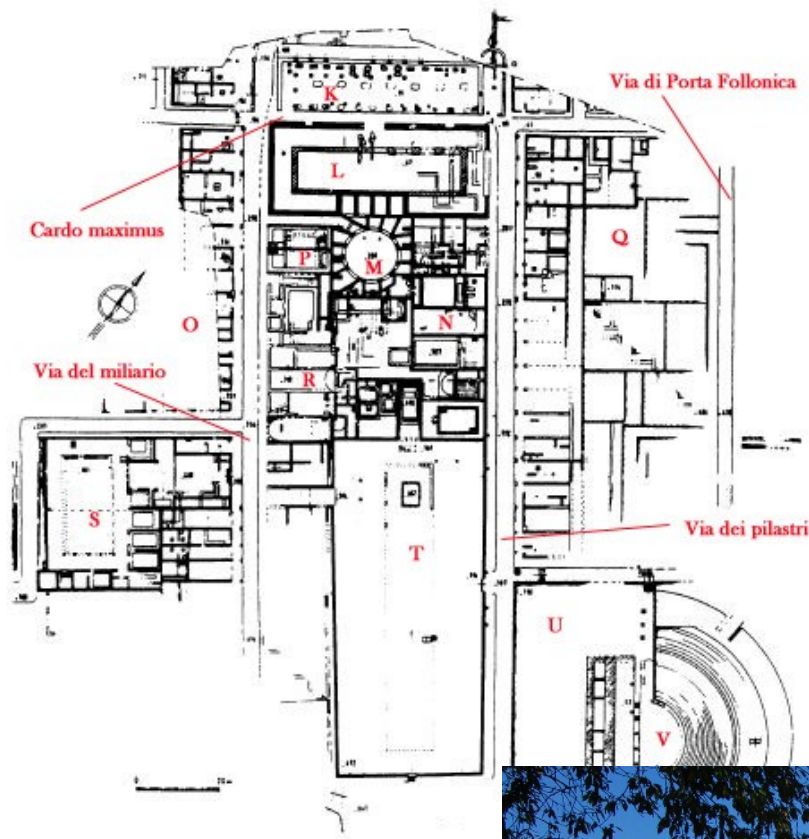

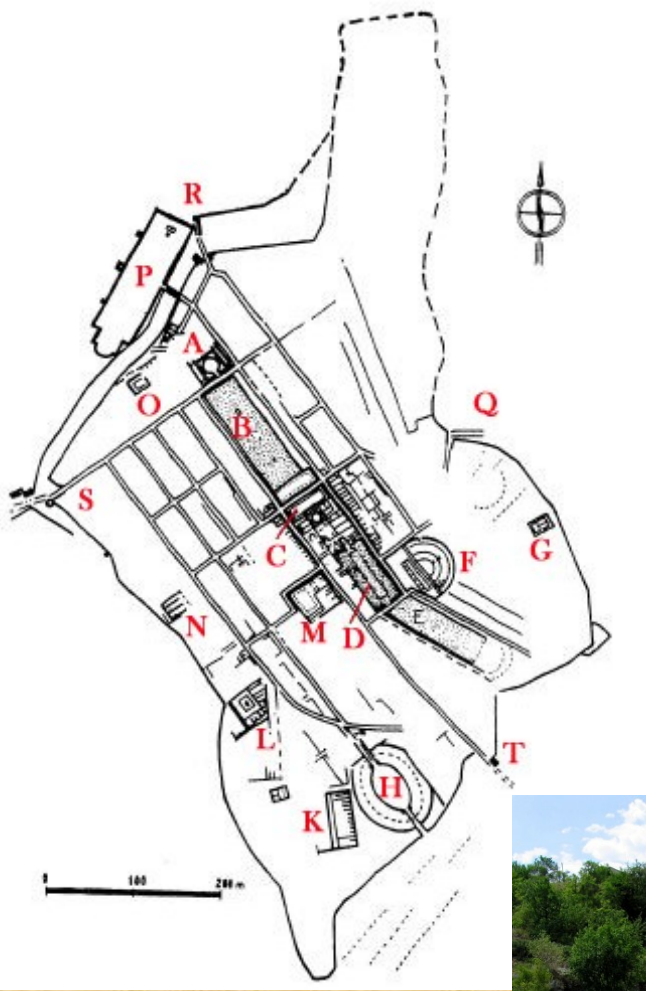
K: portico; **L:** bazilica; **M:** macellum; **N:** terme; **O:** taberne; **P:** chrámik; **Q:** republikánske domy; **S:** domus imperiale; **T:** Herkulov chrám; **U:** námestie pred divadlom; **V:** divadlo.

Herkulov chrám

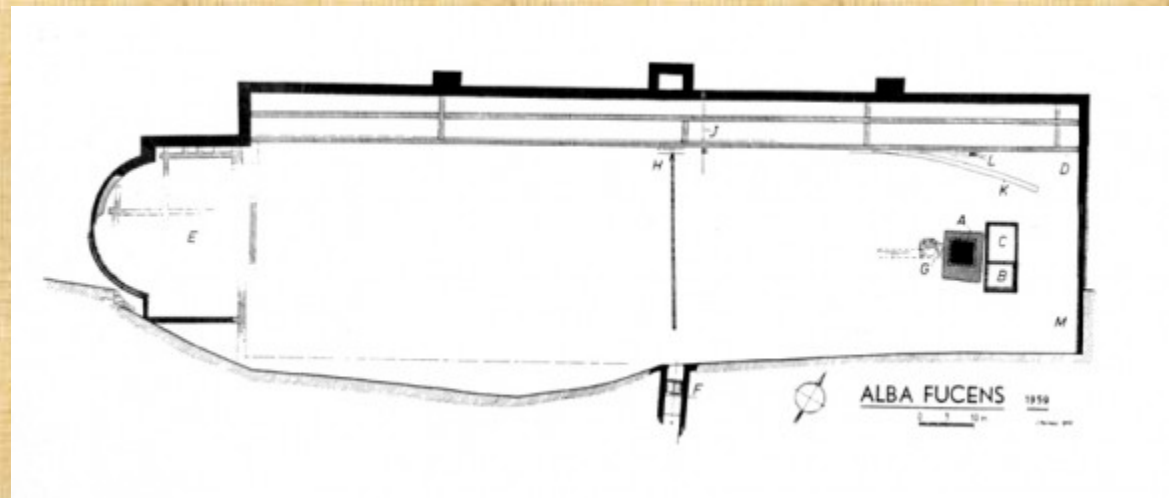
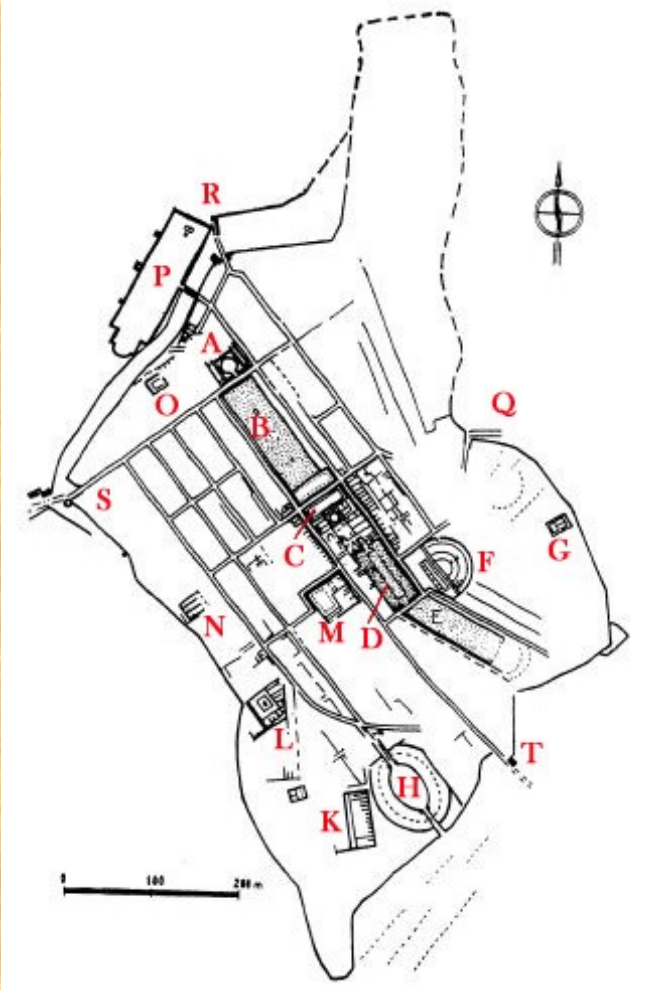
- sever-juh
- dlaždenie
- čierno-biela mozaika
- z obdobia konca republiky
- v centre celly – stĺpy
- kultová socha

Amfiteáter

- Quintus Nevius Cordus
Sutorius Macrus
- 38 AD – spáchal
samovraždu

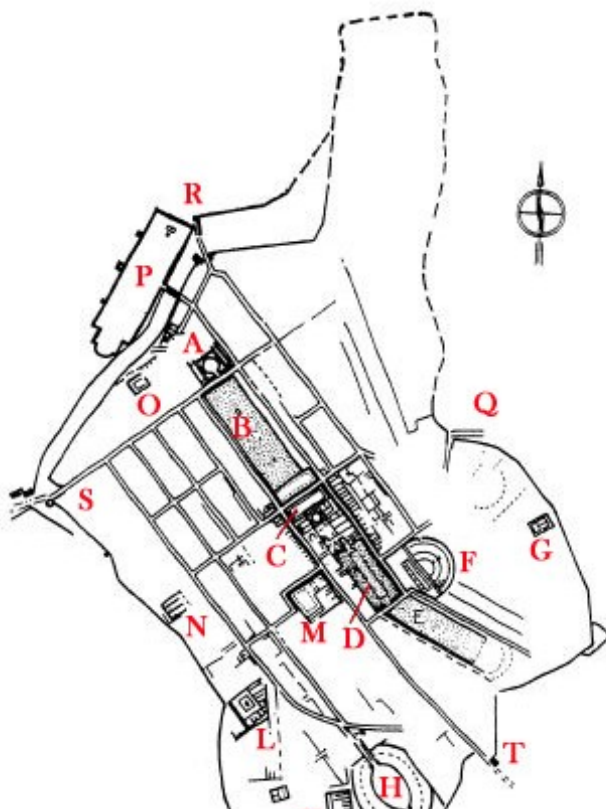

Severnā terasa – campus

- pri bráne Porta Fellonica
- polygonálne murivo + opus reticulatum
- západna strana – jediný vstup
- dvojité chodba so stĺporadím – bežkové drány
- campus – trénovanie

Apollónov chrám – chiesa San Pietro

- románsky kostol
- vysoké pódium, pronaos s toskánskymi stĺpmi
- dvojitá cella

Picenum

- dnešné Marche
- Piceni – italický kmeň, pôvodne Sabini, ktorí si vytvorili vlastnú materiálnu kultúru aj jazyk
- zač. 4. stor. BC – založenie gréckej kolónie Ancona
- v rovnakom čase – prenikanie Gallov zo severu
- 269 BC – vzburá Picenov proti Rímu – presídlenie do zálivu pri Salerne (Picentia)
- via Flaminia – romanizácia
- 2. stor. BC – ďalšie kolónie: Potenza, Pesaro, Forum Semprounii
- dejisko vojen medzi Sullom a Mariom
- Augustus daroval územie svojim veteránom
- charakteristické pamiatky: vznikali po usídľovaní augustových veteránov – vidiecke sídla
- príchod Vizigótov a Gótov – opúšťanie územia, 5. a 6. stor. AD

Ancona

- grécke mesto založené Dionýzom I. zo Syrakúz, zač. 4. stor. BC
- nezachovali sa konzistentné stopy
- helenizmus – prestavba

Chrám

- prvá pol. 3. stor. BC – chrám, hexastylový peripteros sine postico, cella rozdelená na tri časti, pod katedrálou S. Ciriaco – dedikovaný Afrodite Euploijskej

Amfiteáter

- augustovské obdobie
- rozmery 110x97 m
- po zemetrasení v roku 1972 bolo sčasti odhalené
- kúpele, kryptoportikus, domus

Oratórium Flavia Evintia

- ranekresťanské obdobie
- mozaiková podlaha a zbytky baziliky (trojlodná, s centrálnou apsidou)
- neskôr vstavaný románsky kostol S. Maria della Piazza

Trajánov oblúk

- 115 AD – komemorácia prác, ktoré prebehli v prístave
- jednoprechodový s korintskými stĺpami a oblúčová attika
- mramorové bloky na vysokom podstavci
- Apollodoros z Damasku,
- druhotne vstavaný do opevnenia

Ascoli Piceno

- antické Asculum (prekryté moderným mestom)
- antické opevnenie (opus incertum) = stredoveké
- **porta Gemina** - dvojprechodová
- dva mosty: Ponte di Cecco, **Ponte di Solesta** (augustovský)
- cardo/decumanus – 4 časti

Divadlo

- grécky typ divadla
- 91 BC – zabití magistráti mesta – výstraha

Chrámy

1. kostol S.Venanzo: južná časť + časť celly
2. kostol **S.Gregorio Magno**: augustovský, cella – opus reticulatum, s dvomi piliermi a dvomi stĺpmi v pronau

Fano

- Fanum Fortunae
- 49 BC - kolónia
- opevnenie – Augustus – podľa oblúku z 9 AD (vstup na via Flaminia), 1760 m, okrúhle veže
- cardo (via Flaminia), decumanus

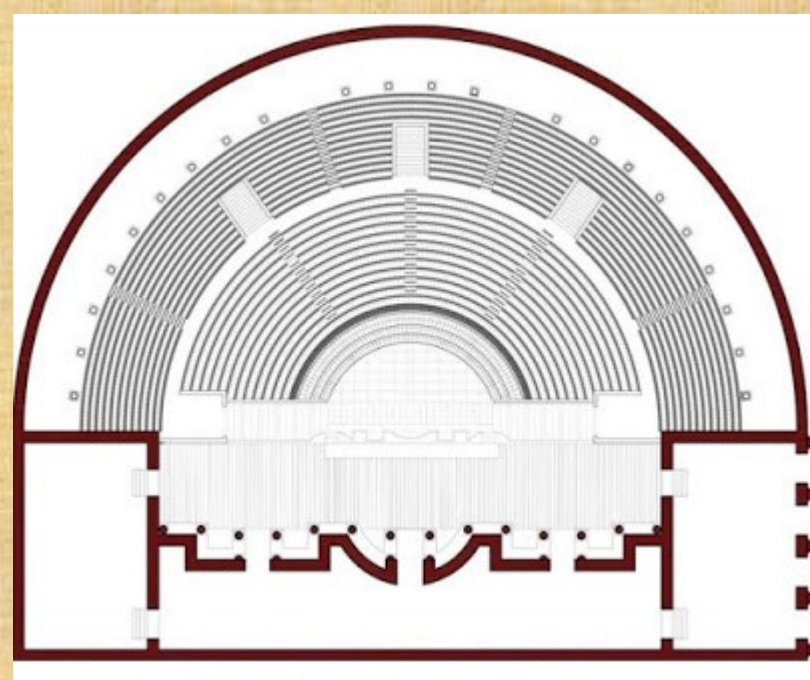
Oblúk

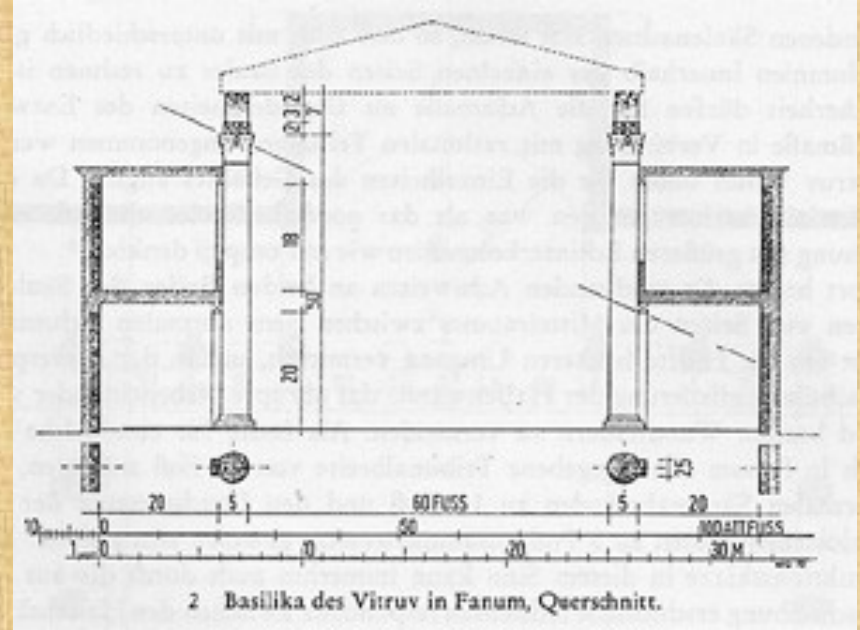
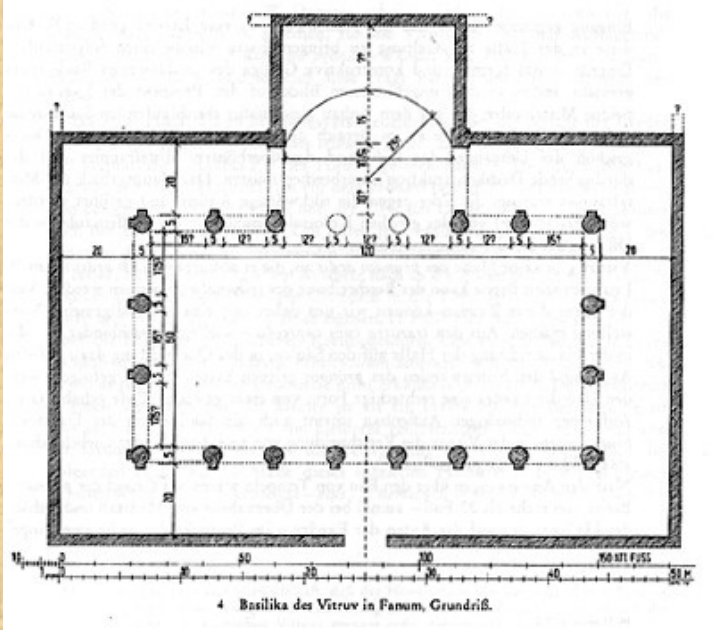
- trojprechodový (zachovaná len dolná časť)
- horná časť: 7 oblúkov, medzi nimi 8 korintských stĺpov, nízky reliéf
- divadlo
- bazilika (?) – Vitruvius (De Architectura)

Divadlo

- 1. stor. AD
- jedno z najväčších v regióne (10 000 divákov)

Basilika

Vitruvius, De Architectura, kniha 5, kapitola 1, 6-10:

6. *Non minus summam dignitatem et venustatem possunt habere conpartiones basilicarum, quo genere Coloniae Iuliae Fanestri conlocavi curavique faciendam, cuius proportiones et symmetriae sic sunt constitutae. Mediana testudo inter columnas est longa pedes CXX, lata pedes LX. Porticus eius circa testudinem inter parietes et columnas lata pedes XX. Columnae altitudinibus perpetuis cum capitulis pedes L, crassitudinibus quinum, habentes post se parastaticas altas pedes XX, latas pedes II S, crassas I S, quae sustinent trabes, in quibus invehuntur porticum contignationes. Supraque eas aliae parastaticae pedum XVIII, latae binum, crassae pedem, quae excipiunt item trabes sustinentes cantherium et porticum, quae sunt summissa infra testudinem tecta.*

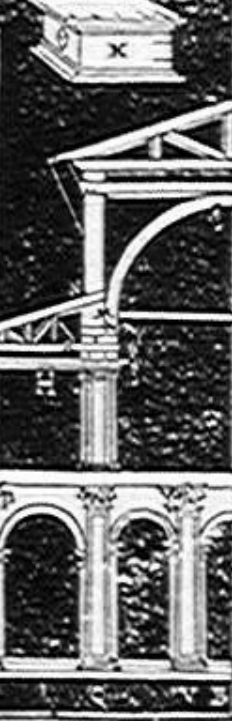
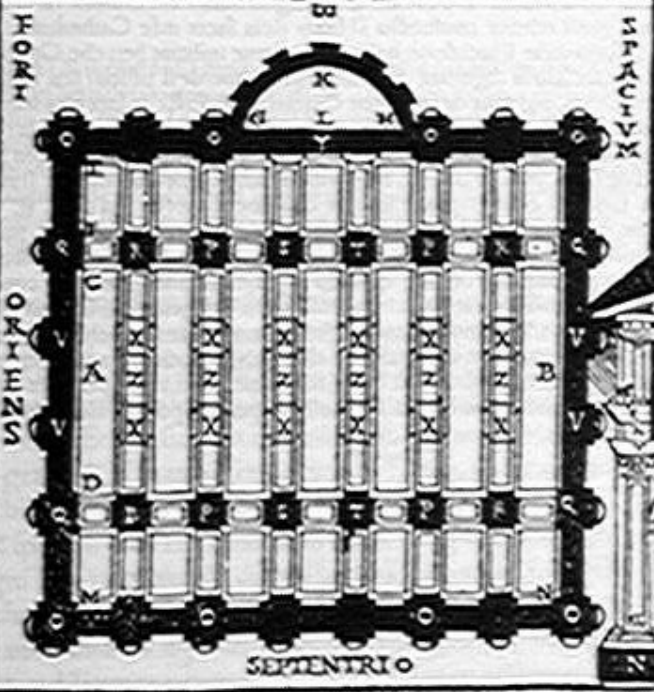
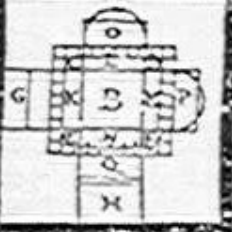
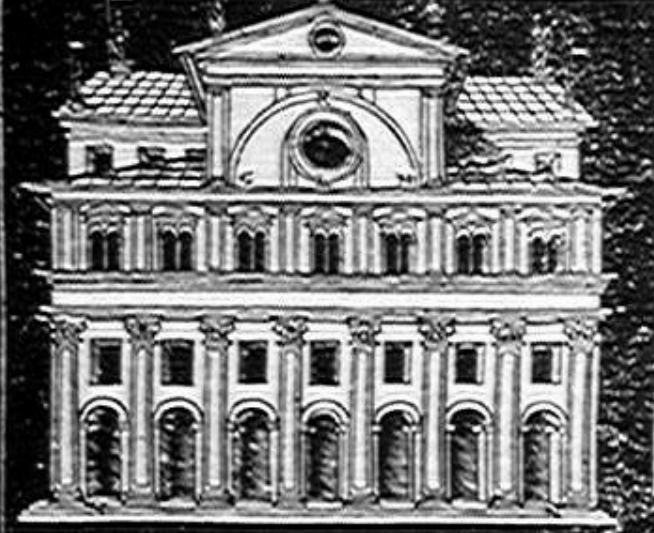
7. *Reliqua spatia inter parastaticarum et columnarum trabes per intercolumnia luminibus sunt relicta. Columnae sunt in latitudine testudinis cum angularibus dextra ac sinistra quaternae, in longitudine, quae est foro proxima, cum isdem angularibus octo, ex altera parte cum angularibus VI, ideo quod mediae duae in ea parte non sunt positae, ne impediunt aspectus pronai aedis Augusti, quae est in medio latere parietis basilicae conlocata spectans medium forum et aedem Iovis.*

8. *Item tribunal quod est in ea aede, hemicycli schematis minoris curvatura formatum; eius autem hemicycli in fronte est intervallum pedes XLVI, introrsus curvatura pedes XV, uti, qui apud magistratus starent, negotiantes in basilica ne impedirent. Supra columnas ex tribus tignis bipedalibus compactis trabes sunt circa conlocatae, eaeque ab tertiis columnis quae sunt in interiore parte, revertuntur ad antas quae a pronao procurrunt, dextraque et sinistra hemicyclium tangunt.*

9. *Supra trabes contra capitula ex fulmentis dispositae pilae sunt conlocatae, altae pedes III, latae quoque versus quaternos. Supra eas ex duobus tignis bipedalibus trabes evergae circa sunt conlocatae. Quibus insuper transtra cum capreolis columnarum contra corpora et antas et parietes pronai conlocatae sustinent unum culmen perpetuae basilicae, alterum a medio supra pronaum aedis.*

10. *Ita fastigiorum duplex tecti nata dispositio extrinsecus tecti et interioris altae testudinis praestat speciem venustam. Item sublata epistyliorum ornamenta et pluteorum columnarumque superiorum distributio operosam detrahit molestiam sumptusque inminuit ex magna parte summam. Ipsae vero columnae in altitudine perpetua sub trabe testudinis perductae et magnificentiam impensae et auctoritatem operi adaugere videntur.*

ILLAE BASILICAM FENESTRAS QUAE VITRIVVS COLLOCAVIT CURAVIT QV
 FACIENDAM -

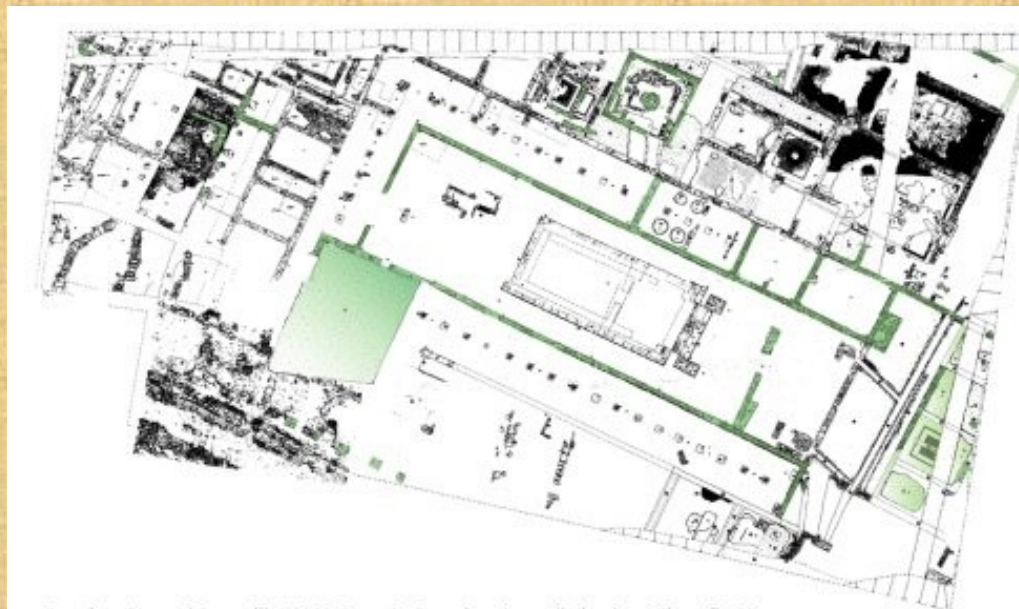
Potentia

- predpokladané osídlenie už v dobe bronzovej
- územie v 3. a 2. stor. BC kolonizované Rimanmi – námorné kolónie
- 184 BC – založenie Potentie (začiatok urbanizácie v údolí)
- 174 BC – opevnenie, tri brány, pravidelný mestský plán – cardo, decumanus, aquadukt, chrám
- insulae – min. 58
- monumentalizácia mesta – obdobie vlády Augusta
- rozkvet mesta až do 2. stor. AD (epigrafický materiál)
- od 5. stor. AD – úpadok
- systematický výskum – 40te roky 20. storočia – 2006
- The Potenza Valley Survey Project (Univerzita v Ghente) – 2012 – 2017

Neskoro republikánsky chrám (2. stor. BC) + porticus

Fórum

- bazilika
- hlavný chrám
- curia
- macellum
- malé divadlo
- tabernae
- domy

Based on: Percossi Serenelli, E. 2001, *Potentia. Quando poi scese il silenzio...*, Milano, fig. 17.

The Potenza Valley Survey Project (Ghent University) – 2012 - 2017

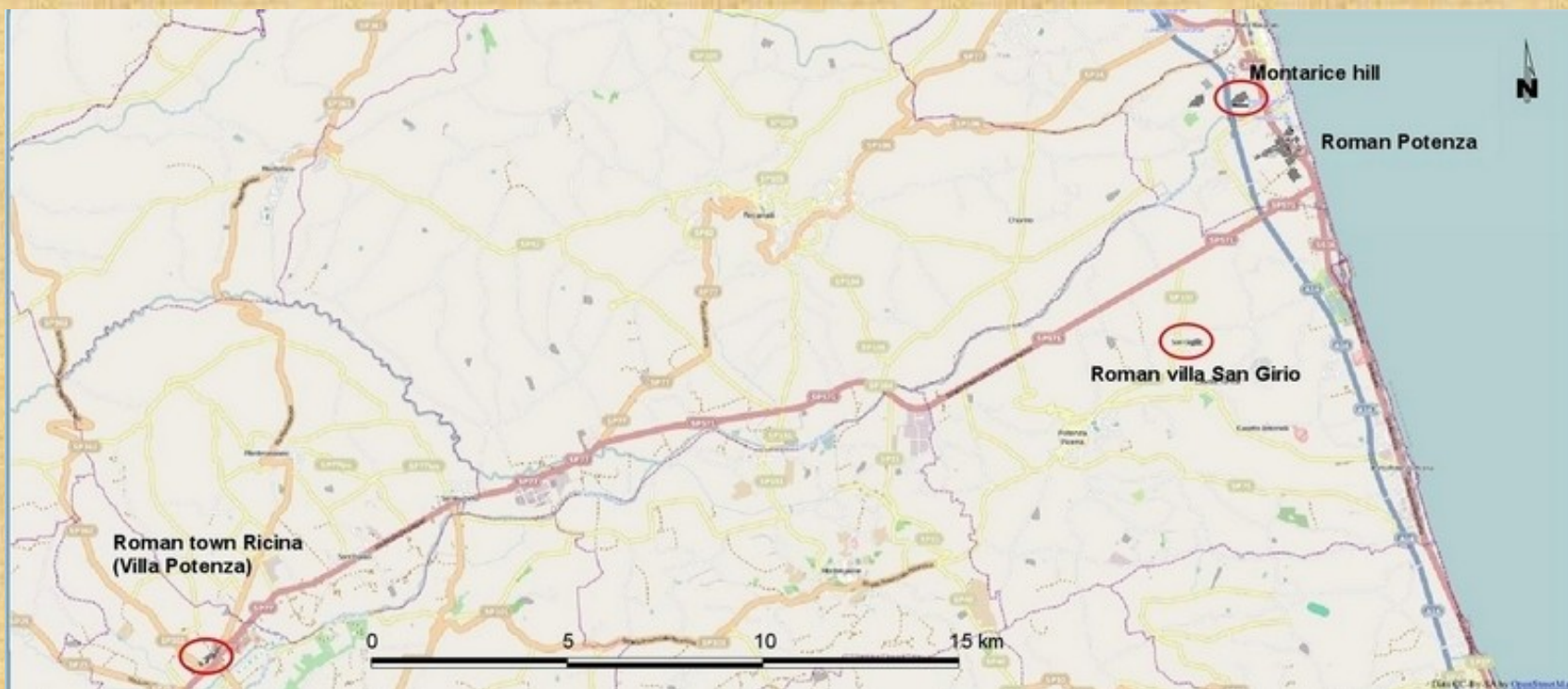
- komplexná analýza dlhodobého vývoja celého regiónu
- interdisciplinárna spolupráca – porovnávanie rôznych typov dát
- nedeštruktívne metódy v archeológii

Geoarcheologické a goefyzikálne zbery dát

GIS

Cieľ: zozbierať dáta, ktoré sú relevantné pre zakladanie sídlisk (vzdialenosť od vodných tokov a poľnohospodárskej pôdy, prítomnosť stavebného materiálu, geomorfológia územia, prístup k cestám)

Záver: dôležitý faktor – tečúca pitná voda

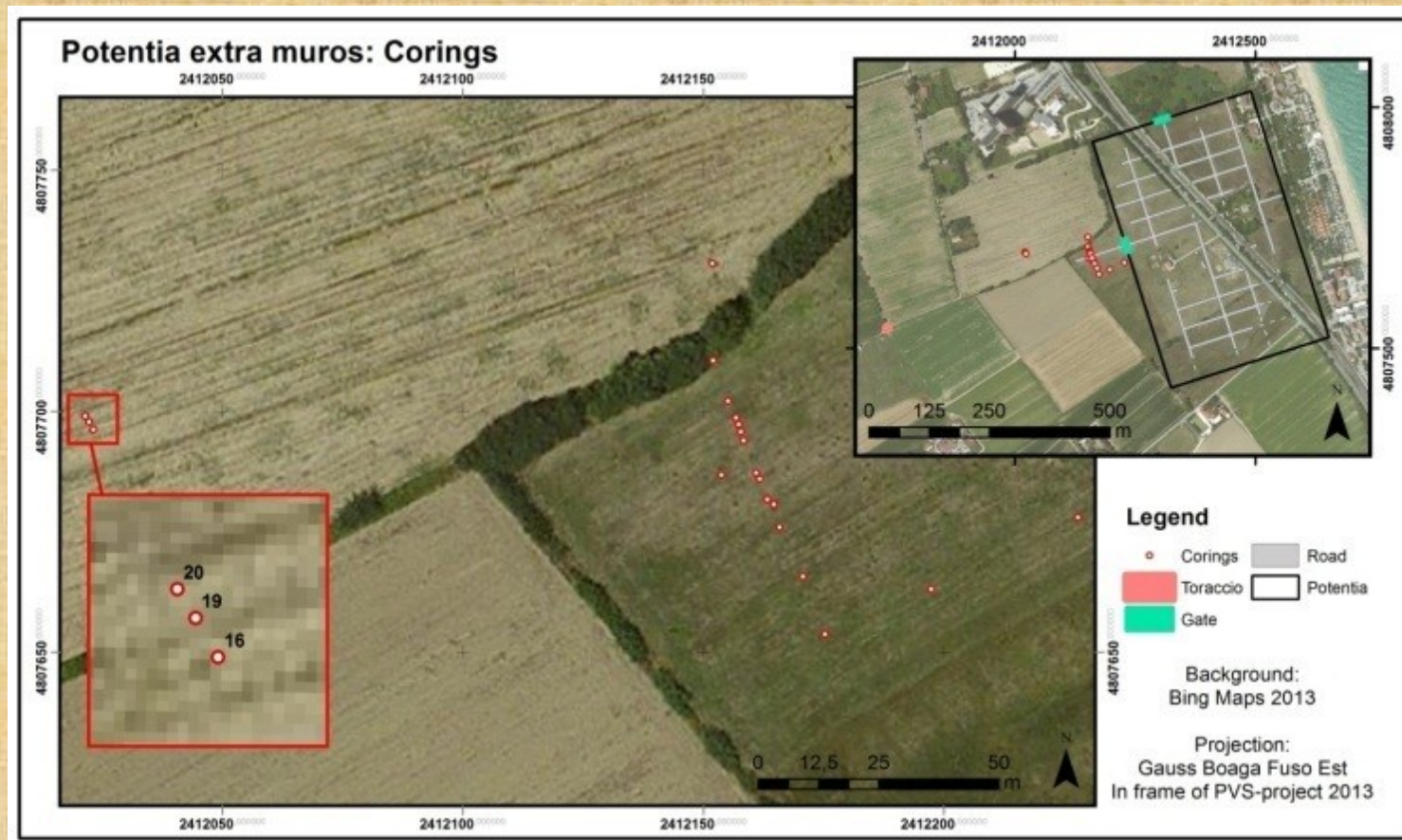

Geofyzika

- okolie Potentie, nekropoly na západnej a južnej strane kolónie

Záver: potvrdenie prítomnosti funerálnych štruktúr pri cestách vedúcich z mesta, ktoré sú súčasťou väčších pohrebísk

- objavené nové funerálne objekty – Colle Burchio – severozápad od Potentie

Povrchové zbery

- rozdelenie územia na pravidelnú mriežku - identifikovanie hraníc lokality (hlavne na základe stavebného materiálu)
- kamenný materiál – rôzne časti Rímskeho impéria (Grécko, Tunisko, Turecko,...)

Letecké snímkovanie

- širší pohľad na územie
- podpora geofyzikálneho prieskumu

